

สภาพ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Situations and Needs for Enhancing the Digital Citizenship of Students in the Faculty of Education, Nakhon Phanom University

จารุวรรณ เขียวน้ำชุม

Jaruwan Kheawnamchum

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม 48000

Faculty of Educations, Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom 48000

Corresponding Author: E-mail: jaruwan_jaru@npu.ac.th

Received: 6 Aug. 2023; Revised: 11 Oct. 2023; Accepted: 10 Nov. 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 2) ประเมินความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 238 คน จากจำนวน 8 สาขาวิชา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ โดยวิธีการสุ่มแบบ แบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ (1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง .80-1.00 ค่าอำนาจจำแนก .51-.87 ค่าความเชื่อมั่น .98 (2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80-1.00 ค่าอำนาจจำแนก .43-.83 ค่าความเชื่อมั่น .97 สถิติที่ใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.239 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 1 ด้าน ที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านใช้งานดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบและปลอดภัย ($PNI_{Modified} = 0.255$)

คำสำคัญ: การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัล นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ความต้องการจำเป็น

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the current and desired situations and 2) assess the needs for enhancing digital citizenship among students in the Faculty of Education, Nakhon Phanom University. The sample size of 238 students from 8 academic branches were selected from the first

to the fourth-year students in the Faculty of Education, Nakhon Phanom University in the academic year 2022. The sample size was determined using percentage and stratified random sampling. The research tools included: (1) a current situation questionnaire with consistency index values between 0.80-1.00, discriminant power of 0.51-0.87, and reliability level of 0.98 and (2) a desired situation questionnaire with consistency index values between 0.80-1.00, discriminant power of 0.43-0.83, and reliability level of 0.97. The research statistics included percentage, mean, standard deviation, and ranking of needs.

The research findings revealed that: 1) the current situation for enhancing digital citizenship among students in the Faculty of Education, Nakhon Phanom University was generally at a high level while the desired situation for enhancing digital citizenship was at the highest level. 2) The needs for enhancing digital citizenship among students in the Faculty of Education, Nakhon Phanom University had a needs ranking index value for overall improvement of 0.239. When considering in details, one aspect higher than the overall value was aspect 2, i.e., responsible and safe digital usage (PNIModified = 0.255).

Keywords: Enhancing Digital Citizenship, Students of Faculty of Education, Need Assessment

1. บทนำ

ความเป็นพลเมืองดิจิทัล คือ การเป็นพลเมืองที่มีความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตในการบริหารจัดการ ควบคุม กำกับตน รู้ผิดรู้ถูก และรู้เท่าทัน เป็นบรรทัดฐานในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมมีความรับผิดชอบ เรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด และปลอดภัย พลเมืองดิจิทัลจึงต้องตระหนักถึงโอกาสและความเสี่ยงในโลกดิจิทัล เข้าใจถึงสิทธิและความรับผิดชอบในโลกออนไลน์ ความเป็นพลเมืองดิจิทัล นับเป็นมาตรฐานหนึ่งด้านเทคโนโลยีการศึกษาที่เสนอโดยสมาคมเทคโนโลยีศึกษานานาชาติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงความเข้าใจประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม และความเป็นมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรมและตามครรลองกฎหมาย ให้ใช้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างปลอดภัย ถูกกฎหมาย ซึ่งมีความสำคัญในทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 [1]

พรชนิตว์ [2] เสนอว่า การรู้ดิจิทัล เป็นสิ่งสำคัญในบริบทที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเกินกว่าสังคมจะตามทัน ในขณะที่ความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นนี้ทำให้บุคคลสามารถทำงานได้รวดเร็ว สามารถค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์ ส่งหรือเผยแพร่ข้อความให้ผู้อื่นได้ ทำให้เกิดความท้าทายอย่างเร่งด่วนเพื่อนำมา

ซึ่งบรรทัดฐานทางสังคม กรอบกฎหมายโครงสร้างทางสังคม มาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ของพฤติกรรมที่เหมาะสมในบริบทสภาพแวดล้อมดิจิทัลและยังไม่มี การรับรู้แพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ สอดคล้องกับไพลินรัตน์ [3] ที่เสนอว่า การจัดการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 คือ การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกที่ มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมมาตอบสนองความต้องการของสังคม โดยอาศัยปัจจัยขับเคลื่อนการศึกษาที่สำคัญ คือ สื่อเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และการปฏิสัมพันธ์กับสังคม อาจกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเสริมสร้างศักยภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล จึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างพลเมืองดิจิทัลควบคู่ไปกับการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว ไม่ละเมิดอาชญากรรมทางไซเบอร์ให้แก่เยาวชน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางดิจิทัลของอรุณ [4] ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการรู้ดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: การวิเคราะห์ทฤษฎีระดับ ซึ่งการรู้ดิจิทัล คือ ความตระหนักรู้ ความเข้าใจ การเข้าถึง การใช้งาน สามารถประเมินคุณค่าของสารสนเทศ ตลอดจนการ

มีทักษะในการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมและคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีวิจารณญาณ สามารถวัดได้จากการสร้าง การใช้งาน การเข้าถึง การสื่อสารการคิดวิเคราะห์ และการตระหนักรู้ การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) เป็นองค์ประกอบหนึ่งใน 8 ด้าน ของชุดทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ การแสดงตัวตนบนโลกดิจิทัล การใช้เครื่องมือและสื่อดิจิทัล ความปลอดภัยทางดิจิทัล ความมั่นคงทางดิจิทัล ความฉลาดทางอารมณ์บนโลกดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล การรู้ดิจิทัล และสิทธิทางดิจิทัล [5]

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม และมีแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลใดบ้าง ซึ่งจะช่วยสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและความเป็นพลเมืองดิจิทัล ทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน ส่งเสริม และพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของเด็กและเยาวชนทุกคนเพื่อเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

2.2 ประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,588 คน จาก 8 สาขาวิชา

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 238 คน จากจำนวน 8 สาขาวิชา การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ [6] โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยการศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาสร้าง เป็นแบบสอบถาม เรื่อง สภาพ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มี 2 ขั้นตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สาขาวิชาและชั้นปี เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำหนังสือขออนุญาตคณะบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

2) นำส่งแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 สาขาวิชา ประกอบไปด้วย สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา และสาขาวิชาดนตรีศึกษา จำนวน 238 ฉบับ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 238 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งใช้การเก็บข้อมูลผ่านทาง Google Form จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัย นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยเลือกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

ตอนที่ 2 ประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการวิเคราะห์ ข้อมูลข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ และนำเสนอข้อมูลโดยการแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ ใช้เกณฑ์การแปลความหมายหาค่าเฉลี่ยเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับคือมากที่สุดมากปานกลางน้อยและน้อยที่สุด[6]ดังนี้ 4.51-5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย นครพนม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านมีความเคารพตนเองและผู้อื่น ในโลกดิจิทัล	3.96	.57	มาก	4.88	.24	มากที่สุด
2. ด้านใช้งานดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบ และปลอดภัย	3.88	.54	มาก	4.87	.25	มากที่สุด
3. ด้านสร้างนวัตกรรมดิจิทัล	3.96	.50	มาก	4.89	.23	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	3.94	.51	มาก	4.88	.22	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .51) ส่วนผลการศึกษา สภาพที่พึงประสงค์ของความสัมพันธ์ระหว่าง การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = .22)

5.2 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับ

การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม นำเสนอ ข้อมูลโดยแสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงในตารางที่ 1

ความสำคัญของความต้องการจำเป็นของความสัมพันธ์ ระหว่างการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม นำเสนอ ข้อมูลโดยแสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น แบบปรับปรุง (PNI_{Modified}) และลำดับความต้องการ จำเป็นของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม แสดง ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยรวมและจำแนบเป็นรายด้าน

การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม	D	I	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1. ด้านมีความเคารพต่อตนเองและผู้อื่นในโลกดิจิทัล	3.96	4.88	0.232	3
2. ด้านใช้งานดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบและปลอดภัย	3.88	4.87	0.255	1
3. ด้านสร้างนวัตกรรมดิจิทัล	3.96	4.89	0.235	2
ค่าเฉลี่ยรวม	3.94	4.88	0.239	-

จากตารางที่ 2 พบว่าการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.239 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามี 1 ด้านที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านใช้งานดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบและปลอดภัย ($PNI_{Modified} = 0.255$)

6. สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลและอภิปรายผล

1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 2 ด้านสูงสุดที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ได้แก่ ด้านมีความเคารพต่อตนเองและผู้อื่นในโลกดิจิทัล และด้านสร้างนวัตกรรมดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Meghan Bogardus Cortez [7] กล่าวว่า ประเด็นที่สำคัญมากสำหรับการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ผู้บริหารของคณะครุศาสตร์และอาจารย์ต้องตระหนักถึงเพราะการใช้เทคโนโลยีมีการให้ข้อมูลส่วนตัวที่ละเอียดอ่อน ข้อมูลของนักเรียนควรได้รับการปกป้องเมื่อใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องรวมถึง โรงเรียนจะต้องระมัดระวังเกี่ยวกับประเภทของเว็บไซต์ที่ นักศึกษาสามารถเข้าถึงได้ บนอุปกรณ์ในห้องเรียน นักศึกษาต้องมีการปฏิบัติตามคำแนะนำในเรื่องภัยดิจิทัลทั้งที่เป็นภัยคุกคามต่อตนและการละเมิดความปลอดภัยอุปกรณ์

อิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์ โดยสามารถตรวจสอบ ป้องกัน หลีกเลี่ยง และจัดการอย่างถูกวิธี รวมถึงการรู้จักใช้และมีการป้องกันไวรัสทางคอมพิวเตอร์ การสำรองข้อมูล และสำรองไฟล์ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับต้องตา [8] ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านใช้งานดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบและปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เป็นด้านสร้างนวัตกรรมดิจิทัล และด้านมีความเคารพต่อตนเองและผู้อื่นในโลกดิจิทัล ตามลำดับ

2) ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสร้างนวัตกรรมดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสรานนท์ [9] กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัลเป็นผู้สร้างนวัตกรรมดิจิทัล ผู้ใช้งานดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ ต้องเข้าใจในบรรทัดฐานของการปฏิบัติตัวให้เหมาะสม และมีความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารในยุคดิจิทัลเป็นการสื่อสารที่ไร้พรมแดน สมาชิกของโลกออนไลน์ คือทุกคนที่ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตบนโลกใบนี้ พลเมืองดิจิทัลจะต้องเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มีจริยธรรม เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีส่วนร่วมและมุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม ซึ่ง

สอดคล้องกับบรรพจน์ [10] กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัล เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่สำคัญซึ่งจะช่วยให้พลเมืองเรียนรู้ว่าจะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล และปกป้องตนเองจากความเสียหายต่าง ๆ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ UNESCO [11] ให้แนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัลโลกคือบุคคลที่สามารถค้นหา เข้าถึง ใช้งานและสร้างข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมต่อกับผู้ใช้คนอื่นและเชื่อมต่อเนื้อหาในลักษณะที่คล่องแคล่ว มีวิจารณญาณละเอียดอ่อน และมีจริยธรรม จัดการกับสภาพแวดล้อมออนไลน์ และไอซีทีอย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ

3) ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า ด้านที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านใช้งานดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบและปลอดภัยทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการปฏิบัติตามสิทธิของตนเองและผู้อื่น นักศึกษาสามารถที่จะเข้าใจถึงความเสี่ยงอันตราย พฤติกรรมที่ผิดกฎหมายและเรียนรู้ที่จะปกป้องตนเองและผู้อื่น ซึ่งนักศึกษาควรตระหนักในด้านใช้งานดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบและปลอดภัยเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิทยา [12] กล่าวว่า การใช้ดิจิทัลเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งมีทางเลือกมากมายเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การเรียนรู้มีทักษะการเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและเหมาะสม ไม่ตกเป็นเหยื่อเทคโนโลยี สอดคล้องกับแนวคิดของ Meghan Bogardus Cortez [7] กล่าวว่าประเด็นที่สำคัญมากสำหรับการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ผู้บริหารและครูต้องตระหนักถึงเพราะการใช้เทคโนโลยีมีการให้ข้อมูลส่วนตัวที่ละเอียดอ่อน ข้อมูลของนักเรียนควรได้รับการปกป้องเมื่อใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องรวมถึง โรงเรียนจะต้องระมัดระวังเกี่ยวกับประเภทของเว็บไซต์ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้บนอุปกรณ์ในห้องเรียน นักเรียนต้องมีการปฏิบัติตามคำแนะนำในเรื่องภัยดิจิทัลทั้งที่เป็นภัยคุกคามต่อตนและการละเมิดความปลอดภัยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์ โดยสามารถตรวจสอบ ป้องกัน หลีกเลี่ยงและจัดการอย่างถูกวิธี รวมถึงการรู้จักใช้และมีการป้องกันไวรัสทางคอมพิวเตอร์ การสำรองข้อมูลและสำรองไฟล์เป็นต้น และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของคุณาธิป [13]

ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ควรมีทักษะการรู้และใช้ดิจิทัล เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อสร้างผลงานและประมวลผล การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต การเลือกเว็บไซต์เพื่อสืบค้นข้อมูลที่สนใจและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้สามารถค้นกรองสาระสำคัญ ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้การคิดวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณเลือกใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อกับบุคคลอื่น เช่น Facebook Line จดหมายอิเล็กทรอนิกส์นำองค์ความรู้มาสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตและเป็นประโยชน์

6.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1) สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ด้านใช้งานดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบและปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนต้องสร้างความตระหนักแก่นักศึกษาให้มีความระมัดระวังด้านการสื่อสารในการนำเสนอข้อมูลและการใช้งานบนดิจิทัล ทั้งที่เป็นรูปภาพและข้อความ ต้องมีความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและผู้อื่น

2) สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ด้านสร้างนวัตกรรมดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารของคณะครุศาสตร์ควรส่งเสริมให้นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับดิจิทัล และการใช้งานดิจิทัลอย่างริเริ่มสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม ใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อให้ความรู้ต่อตนเองและผู้อื่น สร้างสรรค์ผลงานประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่อยู่เสมอ และทำให้ประสบการณ์เรียนรู้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

3) ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ด้านใช้งานดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบและปลอดภัย มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารของคณะครุศาสตร์ อาจารย์ประจำ

หลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนต้องสร้างความตระหนักในการปฏิบัติตนตามสิทธิของตนเองและผู้อื่น นักศึกษาสามารถที่จะเข้าใจถึงความเสี่ยงอันตราย พฤติกรรมที่ผิดกฎหมายและเรียนรู้ที่จะปกป้องตนเองและผู้อื่นเมื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในดิจิทัลใช้งานอย่างมีสติ และใช้งานดิจิทัลอย่างเหมาะสมและไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

2) ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Participatory Action Research: PAR) เพื่อส่งเสริมการทำหลักสูตรของมหาวิทยาลัยระหว่างนักวิจัยกับชุมชน ได้แก่ เพื่อน ครอบครัว และเยาวชน เพื่อหาแนวทางการป้องกันและพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- [1] วรณกร พรประเสริฐ และรักชิต สุทธิพงษ์. (2562). ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 19(2), 104-117.
- [2] พรชนิตว์ สีนาราช. (2560). ทักษะการรู้ดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. วารสารห้องสมุด, 61(2), 76-92.
- [3] ไพสินรัตน์ กุณสิทธิ์ และธีรภัทร กุโลภาส. (2560). ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดนายโรง. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 12(4), 205-219.
- [4] อรัญ ชุยกะเดื่อง. (2562). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการรู้ดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับ. วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 25(2), 296-312.
- [5] ปณิดา วรณพิรุณ และนำโชค วัฒนานัน. (2560). ความฉลาดทางดิจิทัล. พัฒนาเทคนิคศึกษา, 29(102), 12-20.
- [6] บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- [7] Meghan Bogardus Cortez. (2017). [online]. Putting a Focus on Media Literacy in the Digital Age. [Retrieved April 21, 2023]. from <https://edtechmagazine.com/k12/article/2017/03/putting-Focus-media-literacy-digital-age>.
- [8] ต้องตา จำเริญใจ. (2561). ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- [9] สรานนท์ อินทนนท์. (2561). ความฉลาดทางดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.).
- [10] วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. (2561). ทักษะดิจิทัลก้าวสู่พลเมืองในศตวรรษที่ 21. [สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2566], จาก https://www.ops.go.th/th/content_page/item/1355-goto-citizens21st.
- [11] UNESCO. (2016). Fostering Digital Citizenship through Safe and Responsible Use of ICT. Bangkok: Bangkok Asia and Pacific Regional Bureau for Education.
- [12] วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. (2558). พลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship). เชียงใหม่: คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- [13] คุณาธิป จำปานิล. (2563). แนวทางความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 16(1), 116-127.